

Ж. Фань, асп.

ORCID ID: 0000-0002-1505-8390

e-mail: cristinvvan@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ІДЕЙНО-ТЕМАТИЧНІ ТА СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВІСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА "ПРОГУЛКА С УДОВОЛЬСТВИЕМ И НЕ БЕЗ МОРАЛИ"

Ідейно-тематичні та стильові особливості повісті Тараса Шевченка "Прогулка с удовольствием и не без морали" позначені впливами і тенденціями романтизму. Зокрема, твір містить подорожні нотатки, образ оповідача як центральний, автобіографічні риси, звернення до власного життєвого досвіду. Стиль тексту характеризується синкретизмом, поєднанням різних стильових і жанрових різновидів. Оповідач, наратор є головним героєм твору; це автобіографічний образ, витриманий у дусі доби романтизму. Посередництвом ліричного героя-оповідача Т. Шевченко представляє власну життєву позицію та український спосіб мислення. Особливості твору полягають у чіткій хронологічній послідовності подачі сюжетів, вираженій настроєвості.

При творенні образів героїв Т. Шевченко прагне до максимальної переконливості, що забезпечується діалогами, роздумами, описами зовнішності та поведінки. Загалом твір має чітку багатопланову композиційну цілісність. Це – соціально-етична повість.

Ключові слова: Шевченко, авторство, автобіографізм, романтизм, стиль, подорожні нотатки, проза.

Повісті Тараса Шевченка, написані російською мовою, репрезентують цікаву сторінку його творчого портрета. Вибір мови текстів був зумовлений комплексом причин, але визначальною рисою художнього світогляду автора є українська модель мислення, витримана в дусі національної ментальності тлумачення і розуміння світу. Загалом рішення Тараса Шевченка писати російською мовою було цілком свідомим та осмисленим. Воно стало результатом його прагнення бути прочитаним і почутим широким загалом. Оскільки Російська імперія послуговувалася саме російською мовою як мовою офіційної

літератури, Шевченко теж прийшов до цього. Це був вимушений крок. Ідейно-тематичний спектр його повістей тісно переплетений зі спрямуванням і проблематикою поетичної творчості. Але російська мова стала для поета засобом і новим способом осягнення матеріалу у прозових текстах. Важливе місце у повістях Тараса Григоровича посідає проблема становлення і формування особистості під впливом таких головних чинників, як освіта, навколишнє середовище, родина, що прозвучало і в повісті "Прогулка с удовольствием и не без морали".

Над цією повістю, зокрема першою її частиною, Тарас Шевченко почав працювати приблизно у другій половині 1855 р., коли завершив роботу над твором "Близнецы" 20 липня 1855 р. Більшість учених вважають, що під час роботи над повістю "Художник" працю над "Прогулкою..." автор призупинив. А знову повернувся до цього тексту після 4 жовтня 1856 р. Так перша частина "Прогулки..." була завершена Шевченком 30 листопада 1856 р. А другу частину він дописав на 22 квітня 1857 р. Потім редагував текст до 16 лютого 1858 р., перебуваючи у Нижньому Новгороді. Так постала і друга редакція твору. Повість Шевченко підписав псевдонімом Кобзарь Дармограй. Очевидно, що письменник мав намір надрукувати твір у журналі "Отечественные записки", але не вдалося. Після цього текст передав С. Аксаков у журнал "Русский вестник", а потім він потрапив до співредактора журналу "Русская беседа" М. Максимовича. Спочатку свій твір Шевченко назвав "Матрос". Саме ця назва виникла в нього під враженням повідомлення у журналі "Морской сборник", що був офіційним органом військово-морського відомства. Коли начальство запитало поранених щодо їх побажань як винагороди за службу, то один нічого для себе не просив, а тільки викупити з кріпацтва рідну сестру. Пізніше у ранній редакції першої частини постала назва "Старая погудка на новый лад". У листі від 8 грудня 1856 р. Тарас Шевченко просив Михайла Лазаревського, який читав тоді рукопис, дати заголовок творові "Матрос, или Старая погудка на новый лад". А вже у рукописній копії Григорія Нагаєва він змінює назву на "Прогулка с пользою и не без морали", що

зафіксовано у "Щоденнику" Т. Шевченка від 25 жовтня 1857 р. Далі це постало і в рукописній копії автора.

Загалом експозиція твору "Прогулка с удовольствием и не без морали" ґрунтується на враженнях Шевченка від другої поїздки в Україну наприкінці березня 1845 – на початку квітня 1847 рр. Тоді поета було заарештовано у справі Кирило-Мефодіївського братства.

Вибудовуючи сюжет повісті, письменник відштовхується від оповідання у згаданому збірнику. Фактично спостерігаємо у творі притаманну загалом стилю Кобзаря дотичність порушених і осмислених питань безпосередньо до особистого життєвого досвіду письменника. Тому подібно до інших повістей цей твір характеризується вираженим автобіографічним характером. Як точно наголошує О. Боронь: "Повість – витвір пам'яті митця" [1, с. 74], адже цей твір, як і інші, написаний на основі спогадів про минуле. Бачимо у ньому відтворення з уяви та опис картин українського побуту і життя, національних типів і характерів. "Прогулка с удовольствием и не без морали" є оригінальним текстом, у якому не наслідуються існуючі твори, відчувається тяжіння до морально-етичного різновиду повісті. Як і всі інші повісті, твір не є художньо довершеним, адже загалом проза не була визначальним літературним родом для письменника, який віддав перевагу поезії. Проте повість має виражений народний зміст, український національний колорит, які представлені через світогляд і сприйняття життя героями. Останні мислять саме в українському дусі, це – типи, цілком відповідні українській ментальності. Всі ці риси суттєво впливають на вибір сюжетів, способи представлення та опису героїв. Особливу роль відіграє у повісті образ автора, детальна увага до його психологічних характеристик. Звісно, це автобіографічний образ самого Тараса Шевченка. Вустами свого ліричного героя-оповідача письменник передає власну життєву позицію та український спосіб мислення. Особливості повісті визначаються чіткою хронологічністю подачі сюжетів і настроєвістю. Для письменника важливо передати настрої кожного героя зокрема. Присутні у творі й традиційні подорожні нотатки, за допомогою яких передано саме українську природу з її колоритом і неповторністю. Творячи образи своїх героїв, Шевченко прагне до максимальної

переконливості, чого досягає через діалоги, роздуми, описи зовнішності та поведінки. Загалом твір відрізняється продуманою багатоплановою композиційною цілісністю [1, с. 77]. Бачимо прагнення автора спонукати читача роздумувати над глибоким алегоричним змістом і ремінісценціями.

Повість Тараса Шевченка "Прогулка с удовольствием и не без морали" є художнім продуктом сучасної автору доби. Тому визначальними у ній є впливи і тенденції романтизму, виявом яких вважаємо звернення до подорожніх нотаток, образ оповідача як центральний, автобіографізм й апелювання до власного життєвого досвіду. Також творові притаманний синкретизм, поєднання у тексті різних стилів і жанрових різновидів. Його головний герой є автобіографічним, що характерно для романтиків, він цілком репрезентує думки і переживання автора, виконуючи, як пише О. Боронь, "подекуди автопсихотерапевтичну функцію" [1, с. 78]. Синкретизм тексту виявляється і в тяжінні до просвітницького реалізму, зокрема дидактичності, повчальності, протиставленні позитивних і негативних персонажів. На думку В. Смілянської, у Шевченкових повістях синтезувалися сентиментально-романтичний і реалістичний стилі. Фактично Тарас Григорович переніс власні художні принципи з поезії у прозу, інтегрував у контекст романтизму як визначального стилю риси сентименталізму, просвітництва, натуралізму, реалізму. Тому О. Боронь правомірно говорить про "стильовий синкретизм" [1, с. 80] Шевченкових повістей, що знайшло відображення у творі "Прогулка с удовольствием и не без морали".

Серед усіх повістей Т. Шевченка "Прогулка..." є найбільша за обсягом. Текст складається з різних епізодів, які подано хронологічно, а також картин, описів, позафабульних відступів. В основу тексту покладено засіб мандрівки, адже весь сюжет формується в результаті розгортання і перебігу мандрівки оповідача, який є головним героєм. Автор – прихильник "послідовного неквапливого розгортання розповіді, хронологічного нанизування епізодів, численних позафабульних відступів, поєднаних з основним розвитком дії часом лише асоціативно" [1, с. 95]. Текстові притаманна композиційна цілісність. Фактично вона зумовлюється посередництвом образу головного героя, на

котрого звернена центральна увага читача. Крім того, цей образ розповідача є автобіографічним.

Особливості ідейно-тематичного спрямування і стилю повісті підпорядковуються загальній українській моделі мислення у творі. Для автора важливим є показати і детально описати український побут, наголосити на специфіці народу, його ментальності. Як акцентує О. Боронь, "письменник демонструє природне занурення у сам спосіб народного мислення та поведінки, зреалізоване у численних колоритних епізодах" [2, с. 45]. Як і в інших повістях, бачимо тут авторський розвиток жанру повісті в тогочасній літературі. Структура твору досить чітка: вступ, експозиція, описи портретів і характерів героїв, сюжетна лінія. Традиційно композиційна цілість твору постає через головний образ героя, що є автобіографічним і займає вагоме місце у наративі твору.

Сюжет першої частини повісті базується на реальному факті про пораненого і скаліченого матроса Якова Обеременка. Згідно з первинним задумом автора, саме він повинен був стати головним героєм твору, персонажем, який би об'єднав різні сюжетні лінії. Адрієм Обеременком звали земляка Шевченка – солдата, з яким він разом служив у Новопетровському укріпленні. Так письменник назвав і головного героя твору. Потім центральне місце зайняла рідна сестра матроса, кріпачка Олена (Гелена), якої домагався ротмістр Курнатовський, будучи власником дівчини. У результаті одружився з нею. У творі показано процес духовного очищення і вдосконалення ротмістра, як він із брутального чоловіка під впливом обставин перетворюється на морального сім'янина. Загалом у «художньому доробку Шевченка повість "Прогулка..." відрізняється тим, що в ній докладно описано творчу лабораторію письменника: від зовнішнього поштовху через підсвідомі процеси, які частково зафіксував сам автор, визрівання задуму, пошук відповідних композиційних і жанрових форм утілення – до безпосередньої реалізації в тексті. Шевченко в аналізованому творі, як і в більшості повістей, здійснив спробу змалювати художній світ, опертий на засадах справедливості й добра, християнських цінностях, де дружні й родинні взаємини, освіта, близькість до природи, національні

традиції та загальні здобутки культури сприяють моральному та інтелектуальному самовдосконаленню, раціональне господарювання забезпечує належний добробут» [2, с. 149].

Важливу роль у творі відіграє образ дороги. Сам поет у своєму житті здолав багато різних доріг, переїздів, змін. Тому в нього шлях асоціюється "з поневіряннями та пошуками кращої долі" [2, с. 151]. Мотив дороги є одним із центральних у творчості Шевченка. У повісті "Прогулка..." описи доріг є своєрідними, специфічними. Значну частину твору написано у формі дорожніх нотаток, які "обрамлюють Шевченкову повість, слугуючи рамкою для основної нарації: опис мандрівки обіймає початкові розділи першої частини (I–V) та передзавершальний розділ частини другої (XII), закінчується твір знову ж збиранням у дорогу. Подорож зображено в іронічній тональності, що, втім, не виключає серйозних рефлексій з приводу тих чи інших явищ. Саме в дорозі трапляється таємничий дормез, поява якого стає фабульною зав'язкою, що інтригує читача, змушуючи стежити за подальшим перебігом подій" [2, с. 156]. Подорожі єднають частини твору в одне ціле, маючи композиційну функцію. А також вони визначають сюжет твору. Специфіка цієї повісті полягає в тому, що дорога постає як хронотоп, який зустрічається в авантюричних романах. Тут немає вкраплень описів дороги, шляху, краєвидів, як в інших повістях. Натомість "дорога в повісті стає смисловою домінантою, попри неодноразові позірні запевнення наратора у протилежному" [2, с. 157]. При цьому він говорить, що дорога його мало цікавить, майже її не помічає.

На початку повісті оповідач (наратор) вирушає в поїздку до кухні з чоловіком. Надалі ця мандрівка перетворюється на головну подію, в ході котрої розвивається сюжет. Загалом фабула відіграє вторинну функцію стосовно художньої цілісності твору і його тематичного спрямування. Хронологія подій завершується у першій частині, а у другій бачимо уповільнення дії, важливішими є сюжетні зв'язки і повороти. "Прогулка ..." – єдина повість Шевченка, поділена на частини і розділи, що робить її композицію чіткою і збалансованою. Також композиція ускладнюється такими елементами, як розгорнута експозиція, нотатки і роздуми оповідача-мандрівника, спогади автора у вигляді мемуарів, описи

природи, екскурси в українську історію. Загалом ускладнена композиція є глибокою і переконливою. Цікавими у тексті є образотворчі алюзії, що виявляються через сприйняття явищ у порівнянні та зіставленні з творами скульптури і малярства. Цей вимір твору зумовлений впливом світових класичних шедеврів. Образ автора передається опосередковано через постать оповідача, наратора. Він, як і сам Шевченко, є художником і письменником, зацікавленим українською історією. Віку він літнього. Його суто українська модель мислення позначена певними гумористичними узагальненнями, основаними на досвіді й освіті письменника.

Початок твору є досить традиційним для інших повістей Шевченка. Бачимо заяву оповідача про свій намір мандрівки: "Вздумалось мне в прошлом году встретить нашу прекрасную украинскую весну где-нибудь подальше от города. Хотя и в таком городе, как садами укрытый наш златоглавый Киев, она не теряет своей прелести, но все же – город, а мне захотелось уединенного тихого уголка" [3, с. 209]. Відразу подано суто український опис природи, з акцентуванням уваги на романтичних рисах пейзажу. Разом зі своїм слугою Трохимом герой вирушає до родичів. Перед читачем пропливають українські населені пункти, зокрема Васильків, Біла Церква. І починаються пригоди. Тут у трактирі розповідачеві потрапила до рук стара книга поезій Падури з численними цікавими замітками на полях. Цікавою є історія місцевого про дві дорогі книги. Друга – під назвою "Морський збірник". Так, якимось офіцер із дружиною й двома дітьми, будучи хворим чи пораним, зупинилися на перепочинок у Білій Церкві. Він помер, а бідна вдова продавала все, що могла, насамперед книги. Так ці книги опинилися у трактирі. Саме у другій книзі оповідач і натрапив на замітку про те, як поранилих під Севастополем запитували про бажану винагороду за свою службу і каліцтво: "Иные попросили денежной награды, другие – чтобы освободить детей их из кантонистов. А последний из них, молодой матрос, со слезами на глазах просил, чтобы освободили сестру его родную от крепостного звания. Великодушная просьба этого простого человека меня поразила, я дальше не мог читать, закрыл книгу и погасил свечу" [3, с. 217]. Тепер уся історія твору

вибудовується навколо таємничої історії цього солдата, який зворушив душу оповідача і спонукав його до творчості та роздумів про сенс і призначення саможертвності в тогочасному суспільстві: "Неужели вместе с цивилизацией так плотно к нам прививается эгоизм" [3, с. 217], що нам так важко повірити у безкорисливий вчинок людини. Той матрос усе віддав сестрі, а собі нічого не залишив. І ліричний герой почав писати про нього поему, вважаючи цей жанр найбільш придатним для опису вчинку благородної людини.

Далі в дорозі відбувається зустріч і знайомство оповідача з відставним ротмістром гвардії поміщиком Курнатовським та його супутницею Оленою (Геленою). Щодо опису ротмістра, то автор називає його обличчя звичайним. Інтрига ґрунтується на таємничості постаті Гелени і бажанні оповідача її побачити. Цікавими є роздуми оповідача про родичів, до яких прямує, зокрема про кузину – красуню з корисливим характером. Тримавши шлях від Таращі до Баранполя, автор міркує про мистецтво: "Высокое искусство (как я думаю) сильнее действует на душу человека, сильнее, нежели самая природа. Какая же непостижимая божественная тайна сокрыта в этом деле руки человека, в этом божественном искусстве? Творчеством называется эта великая божественная тайна, и ... завидный жребий великого поэта, великого художника. Они братья наши по плоти, но, вдохновенные свыше, уподобляются ангелам Божиим, уподобляются Богу. И к ним только относятся слова Пророка, их только создал Он по образу и по подобию, а мы – толпа безобразная и ничего больше!" [3, с. 227].

Прибувши до містечка Лисянка, мандрівники зупинилися на відпочинок. Тут автор міркує про історичне значення Лисянки в історії України. Адже це батьківщина батька знаменитого Зіновія Богдана Хмельницького, Михайла Хміля. Тут служив свою знамениту вечірню "ляхам і жидам", згідно з переказами, Максим Залізняк (у творі – Железняк) у 1768 р. Із пієтетом згадуючи сторінки історії, апелюючи до сучасності, автор зазначає, що українські землі нічим не поступаються землям європейських націй.

Прибувши до родичів, оповідач під час вечері розповідає новини про Київ, а родичі – про місцеві новини. І тут виявляється,

що ротмістр Курнатовський є їхнім сусідом по маєтках. Традиційно сусідів запросили на гостини. З Курнатовським вони дискутують про військову службу і користь від неї. Автор ділиться своїми роздумами про народне мистецтво: "Недавно хто-то печатно сравнивал наши, т. е. малороссийские, исторические думы с рапсодиями хиосского слепца, праотца эпической поэзии" [3, с. 242]. Він міркує, якщо раніше з цього можна було посміятися, то нині аж нітрохи. Насолоджуючись місцевістю, оповідач береться до праці над своїм твором про того матроса.

Гостюючи в селі Гнилі Будища в домі отця Сави, наратор спостерігає портрет Б. Хмельницького на стіні. Сюди приїжджає і Курнатовський; тоді й з'ясовується про його одруження з кріпачкою та намір влаштувати весілля. Це викликає обурення у дружини отця Сави, хоча самому отцю, за його словами, байдуже, кого вінчати, то справа ротмістра. Оповідач отримує запрошення бути свідком обряду і поставити підпис у церковній книзі, на що радо погоджується. Так він з інтересом очікує на весілля і пише свою поему. Після цього відбувається його знайомство з безруким кавалером, якого автор описує так: "Это был молодой здоровый парень, с черными жесткими волосами, остриженными под гребенку, с такими же черными густыми бровями и с подстриженными усами" [3, с. 257]. Свої чорні очі він опускав і ховав під довгими віями: "Вообще он казался физиономии грубой, но такой кроткой и выразительной, что я невольно им любовался" [3, с. 257]. Це був відставний солдат, про якого наратор чомусь подумав, що він і є братом нареченої. Врешті оповідач побачив і саму наречену, визнаючи її красу: "...в ее красоте ничего не было общего с очертаниями принятой красоты, это была самобытная одушевленная красота. Это был тип моей землячки, в высшей степени совершенный" [3, с. 260]. Навіть кузина наратора відчуває, що гостя перевершує її своєю красою, а це добряче її засмучує. Потому відбувається дискусія наратора з кузиною щодо значення для жінки краси й освіти, гарного виховання і манер. І врешті з'ясовується, що той відставний матрос і є рідним братом молодой дружини Курнатовського. Оповідач здогадується також, що саме тому матросові належить запис у "Морському збірнику" і він є героєм його поеми.

Тепер й історія Курнатовського стає відомою. Будучи любителем жінок, він після першого одруження залишив службу і приїхав жити у свій маєток. Його красуня-дружина померла, народжуючи дитину. Спочатку дитя доглядали чотири гарні няньки, серед них була і його майбутня дружина. Після смерті дитини няньки залишилися в його гаремі; тільки одна Олена серед них відмовилася бути його коханкою. Прагнучи здобути дівчину, Курнатовський віддав її брата у солдати. Олена навіть намагалася втекти у Київ, але Курнатовський повернув її у будинок і оточив розкошами. Потім він отримав листа з комітету поранених, що повинен призначити суму за свою кріпачку Олену, яка стане вільною з волі її брата. Тепер стає відомим, що матрос Яків Обеременко за свою сміливість і каліцтво, отримане під час захисту Севастополя, просить свою рідну сестру звільнити з кріпачтва, а Курнатовський може одержати гроші в Києві в комітеті поранених. Ротмістр злякався, що начальство може дізнатися про його вчинки, й швидко заручився з Оленою в Києві. А тепер він хоче вінчатися, і щоб її брат вінець тримав. Таку історію розповідає нараторові родич, під впливом якої оповідач «переделал свою героическую поэму на сию скромную "Прогулку с удовольствием и не без морали"» [3, с. 263]. Так завершується перша частина.

Друга частина – більш детальна щодо опису подій, хоча самих подій значно менше. Наратор із приятелем приїжджає в гості до молодії сім'ї Курнатовського. Тут він зустрічає Гелену Курнатовську та її брата-матроса. На вечірці Гелена особисто запрошує оповідача на своє весілля. Вона щаслива, що завдяки братові отримала волю, і мріє про особисте щастя. Проте наратор досить критично міркує про її чоловіка: "И, женившись на одной из одалисок своих, он и не думает сделаться ее другом, ее заступником. Он по-прежнему ее владыка, он настоящий султан, гусар" [3, с. 280]. Переконаний, що навіть після весілля Курнатовський залишиться брудною твариною. Свідченням цього є історія пані Дороти, мешканки його будинку. Міркуючи про характери людей, даючи їм оцінки, автор характеризує себе як "хохлацьку натуру" [3, с. 228], він повністю ідентифікує себе

з українською нацією, засвідчуючи цим національну модель художнього мислення.

Етапною є зустріч наратора зі Степаном Осиповичем Прехтелем, який колись служив у Курляндському полку, і його дружиною Софією Самойлівною. Зустрівши в дорозі чарівну Гелену, оповідач ловить себе на думці, що постійно про неї думає, що "езде и во всем проглядывает она" [3, с. 310]. Натхненний красою жінки, він малює її портрет. Уже готовий портрет оповідач дарує родині Курнатовських: "Когда я окончил и показал рисунок свой во всеузрение, то Курнатовский десять раз сряду побожился, что он в жизнь свою не видел ничего прекраснее, художественнее, чему я совершенно верю" [3, с. 314]. Чоловік Гелени пропонує за портрет дружини 1000 карбованців, від яких автор відмовляється, адже зробив це для Гелени, а не заради наживи. Тоді Курнатовський обдаровує наратора бричкою і кіньми, про які той давно мріяв. Оповідач, зрештою, повідомляє знайомим і родичам, що незабаром повертається до Києва. Курнатовський й Олена, вдячна за брата, проводжають його в дорозі; "до самого места расставания прекрасная Елена ничего не говорила. Я тоже молчал. Мы были очень похожи на жениха и невесту, едущих к венцу по воле родителей" [3, с. 317]. Сцена прощання була зворушливою для всіх.

Приїхавши додому до Києва, оповідач розповідає матері й родичам зворушливу історію про матроса. Тепер він усім розказує історію матроса, який все віддав заради визволення з кріпацтва рідної сестри. Перебуваючи в Києві, він отримує листа від Степана Осиповича, з якого дізнається про влаштоване життя Гелени. Тепер вона вивчає німецьку та французьку мови, очікує на фортепіано, замовлене в Києві. Натомість пані Дорота позбулася глузду. Із другого листа Степана Осиповича Прехтеля оповідач дізнається, що Гелена дуже чекає його в гості, пані Дорота померла, а Курнатовський з гусара перетворюється на людину. Він перестав грати в карти, споруджує новий будинок, покинув пити, а свого колишнього слугу Трохима виховує за свій рахунок у білоцерківській гімназії. Тим часом матрос, колишній захисник Севастополя і брат Гелени, незабаром стане його зятем, одружиться з донькою Прехтеля Машею. Ця новина настільки

зворушує наратора, що він миттєво ухвалює рішення збиратися в дорогу. Таким чином завершується одна історія, показана через мандрівку, й, очевидно, після неї постане вже інша історія.

Загалом "Прогулка..." є соціально-етичною повістю з потужним струменем "подеколи прямолінійного моралізаторства, вірою в можливість чудесного переродження негідника під впливом доброзичливого й розумного оточення та прикладів позитивного способу життя – ці риси наближають повість до просвітницького реалізму в поєднанні з очевидними елементами романтичної поетики" [2, с. 162]. Автор представив у тексті свій власний портрет як художника, з «розвиненим тонким смаком, просвітника, мислителя, який прагнув витворити засобами словесного мистецтва ідеальний гуманний світ. "Прогулка..." на час написання перебувала на вістрі ідей свого часу: антикріпосницький протест, утвердження родинних цінностей, переваги душевної краси над меркантильністю, духовності – над багатством, піднесення утопічних уявлень стосовно можливості перевиховання жорстоких кріпосників-"собачників"» [2, с. 165]. І присвятив повість Т. Шевченко Сергію Тимофійовичу Аксакову з припискою "на знак глибокої поваги". Загалом особливості ідейно-тематичного і стильового спрямування повісті Тараса Шевченка "Прогулка..." визначаються вираженням українським способом мислення, специфіка якого особливо яскраво постає у контексті використання автором російської мови написання твору. Стиль тексту зумовлюється романтичним світоглядом, який наповнює його характерними елементами. Об'єднуючим образом є постать автора-оповідача-наратора, а сюжет формується і розгортається у контексті творення хронотопу дороги, мандрівки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боронь О. Поет і його проза / О. Боронь. Київ: Критика, 2015. 341 с.
2. Боронь О. Спадщина Кобзаря Дармограя: джерела, типологія та інтертекст Шевченкових повістей. [Монографія] / О. Боронь. К.: Критика, 2017. 496 с.
3. Шевченко Т. Зібрання творів у шести томах. Т. 4. Повісті / Т. Шевченко. К.: Наукова думка, 2003. 600 с.

REFERENCES

1. Boron O. Poet I joho proza. K.: Krytyka, 2015. 341 s. (in Ukrainian)
2. Boron O. Spadshchyna Kobzaria Darmohraia: dzherela, typolohiia ta intertext Shevchenkovyh povistei. [monohrafiia]. K.: Krytyka, 2017. 496 s. (in Ukrainian)
3. Shevchenko T. Zibrannia tvoriv u shesty tomah. Tom 4. Povisti. K.: Naukova dumka, 2003. 600 s. (in Ukrainian and Russian)

Стаття надійшла до редакції 09.04.23

R. Fan, PhD Student

ORCID ID: 0000-0002-1505-8390

e-mail: cristinvvan@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE IDEA AND STYLISTIC FEATURES OF TARAS SHEVCHENKO'S NOVEL "PROGULKA S UDOVOLSTVIJEM I NE BEZ MORALI"

Idea and style specific of Taras Shevchenko's novel "Progulka s udovolstviiem i ne bez morali" was influenced by features of romantic. Partly, this novel contains notes, the image of speaker as central, address to his own life experience. The style of text is characterized by sincretizm, union in text different style and genre types. Speaker is a general hero of the novel. He is autobiography image, that respond to the spirit of romantic epoch.

Taras Shevchenko represent his own life position and Ukrainian method of thinking using lyric hero. The specific of the text is chronology in representing of plots and bright feeling. In the process of formation of images Taras Shevchenko demonstrate maxim conviction. It is realised by dialogues, by thinking, description of appearance and behaviour. In general novel has clear composition. It is social and ethic novel.

It is important for Taras Shevchenko to present mood and feelings of every hero. He do it using traditional way notes, that are very important in the text. They demonstrate Ukrainian nature, its colour and originality. Journeys unite parts of the text in one structure. They have composition function and form the plot. In this novel the way is chronotope that we can observe in the adventure novels.

Keywords: Taras Shevchenko, authority, autobiography, romantic, style, journey notes, prose.